

گفت و گوی
صبا با عوامل
نمایش «قتل آقای
هاور شام»

جادوی بی‌نظمی نظام‌مند در کمدی اشتباهات

مریم عظیمی
گفت‌وگو

فراز غلامی در سومین اثر خود سراغ نمایشنامه‌ای از جان اتان سیر رفته و در زائر کمدی موقعیت، این نمایش را در سالن استاد سمندریان تماشاخانه ایرانشهر به روی صحنه می‌برد، نمایشی که از همان چند روز ابتدایی اجرا تا به این لحظه با استقبال خوب مخاطبان روبرو بوده و بازیگرانی مانند امین زارع، احمد صمیمی، آذین نظری، عرفان رنجبر، علی چایچی و... در آن به ایفای نقش می‌پردازند. این نمایش داستان گروهی از بازیگران است که تنها با دو هفته تمرین، نمایشی به نام «قتل آقای شاورهام» را روی صحنه آورده‌اند و در این مسیر با مجموعه‌ای از اشتباهات و اتفاقات مواجه می‌شوند. در ادامه گپ و گفت خبرنگار صبا با عوامل این نمایش را می‌خوانید.

عکس: حسین حاجی‌بابایی

فراز غلامی
کارگردان

تکرار، کمدی می‌آفریند

چطور شد که بعد از دو نمایش پر مخاطب «صد در صد مرده» و «انگلیسی»، به سراغ این کار آمدید؟
من به عنوان مشاور با گروهی متشکل از هنرجویانی که قصد داشتند نمایشی را روی صحنه ببرند یک همکاری را آغاز کرده بودم و هرچند ابتدا به عنوان مشاور وارد این پروژه شدم، اما بعد در گروه ماندم، چرا که گروه بسیار حرفه‌ای بود و در ادامه، کارگردانی اثر را بر عهده گرفتم و به‌طور جدی وارد آن شدم. با اینکه متن را خودم انتخاب کرده بودم، در ابتدا قصد نداشتم به عنوان سومین اثرم آنرا روی صحنه ببرم، اما در مسیر و چالش‌هایی که طی کردیم به نظر آمد که گویی متن مرا انتخاب کرده است تا آن را کار کنم و اکنون بسیار خوشحالم که چنین تصمیمی گرفتم.

این متن با سبک کارهای پیشین شما نزدیکی ندارد، آیا می‌توان آنرا اولین تجربه شما در حوزه کمدی دانست؟
بله، دقیقاً. این اولین تجربه من در حوزه کمدی بود و گمان می‌کنم آخرین بار نیز باشد، زیرا آن قدر دشوار بود که حتی خودم، باورم نمی‌شد. کمدی بسیار سخت و واقعاً دشوارتر از آنچه تصور می‌کردم است. این نمایش در زمره کمدی اشتباهات قرار می‌گیرد و اساس آن بر موقعیت بنا شده است.

چالش‌های کارگردانی برایتان چه بود و آیا به صورت کارگاهی پیش رفتید؟

بله، روند کار به صورت کارگاهی آغاز و در ادامه به اثری حرفه‌ای تبدیل شد. برخی بازیگرانی که از ابتدا با ما

همکاری داشتند، در نهایت نقش‌های کوچک‌تری دریافت کردند، چرا که در مسیر تمرینات متوجه شدم نمایش به نوعی بازیگرمحور محسوب می‌شود. بنابراین به بازیگرانی نیاز داشتیم که بتوانند بد بازی کنند و همین بد بازی کردن نیز فرآیندی طولانی و وابسته به توان بازیگر بود. ابزار اصلی کار من برای این نمایش، بازیگر بود و به همین دلیل با بازیگران حرفه‌ای کار کردیم و برای دوستان دیگر نقش‌های کوچک‌تری تعریف شد.

در طراحی صحنه‌ی این نمایش خلاقیت‌هایی به چشم می‌خورد که در کمدی اثر بسیار تأثیرگذار است و گاهی نیز کارهای عجیبی با آن صورت می‌گیرد که حتی برای مخاطب دلهره‌آور است. درباره‌ی طراحی دکور کار و اینکه آیا ریشه‌های آن در متن هم وجود داشت، بگویید؟

بله، متن از اساس وابسته به صحنه بود. به همین دلیل من در این کار با آقای سعید یزدانی همکاری داشتم؛ طراح صحنه‌ای خلاق و درجه‌یک که هم او به من کمک می‌کرد و هم من به او. ما از مرحله پیش تولید با هم جلو رفتیم و با آقای یزدانی که تجربه‌های فراوانی در تئاتر دارد و پیرو آن جوایز معتبری هم کسب کرده مشورت و همفکری می‌کردیم. طراحی صحنه برای این اثر بسیار سخت و پرهزینه بود، در حالی که من ترجیح می‌دهم صحنه نمایش‌هایم همواره مینیمال باشند، اما در این اثر امکان رفتن به سمت صحنه مینیمال وجود نداشت. ما ناچار بودیم صحنه‌ای بزرگ و پرتحرک طراحی کنیم و برای اتفاقی که برای یکی از طبقات باید بیافتد یا وجود آسانسور، هیچ راهی جز طراحی و اجرای آن نداشتم.

با توجه به پرتحرک بودن نمایش، تمرینات آن چه مدت به طول انجامید؟

ما پنج ماه تمرین کردیم. شخصاً از اسفند ۱۴۰۳ درگیر پیش تولید بودم، از انتخاب بازیگران گرفته تا ساخت ماکت و در نهایت پس از اضافه شدن بازیگران حرفه‌ای، حدود چهار ماه تمرین مداوم داشتیم البته یکی از

بازیگران در میانه مسیر تعویض شد و بازیگر دیگری تقریباً یک ماه مانده به اجرا به گروه پیوست. در این مسیر همکاری خانم پریسا صادق چه در امر مالی و چه در بخش تهیه‌کنندگی بسیار پر اهمیت بود و ما با همراهی هم تمام سختی‌های کار را پشت سر گذاشته و با این همکاری دو نفره موفق شدیم کار را به اجرا برسانیم. این نمایش تولیدی پرهزینه بود و واقعاً در مسیر تهیه با دشواری‌های فراوانی مواجه شدیم. فکر می‌کنم حتی اگر تمام سبب اجرا هم سولد اوت داشته باشیم، باز هم هزینه‌های تولید جبران نمی‌شود، چرا که تئاتر بسیار پرخرج است.

در نمایش شما پشت صحنه، خود تبدیل به صحنه می‌شود و عوامل پشت صحنه با این که بازیگرانی جوان‌تر و کم‌تجربه‌تر هستند، اما همین کم‌تجربگی را به خوبی بازی می‌کنند و در شکل‌گیری لحظه‌های کمدی بسیار فعال و تأثیرگذار هستند.

بله، ما بخش پشت صحنه را در نمایش پررنگ‌تر کردیم. در متن اصلی توجه چندانی به بازیگران پشت صحنه نشده بود، اما گروه ما به این بُعد پرداخت تا هم نقش بازیگران بیشتر شود و هم باورپذیری نمایش افزایش یابد. ما از ابتدای مواجهه‌ی مخاطب با اثر، نشانه‌گذاری کردیم که نمایش هنوز آماده‌ی شروع نیست و عوامل پشت صحنه با استرس فراوان هنوز موفق نشده‌اند صحنه را بچینند. این انتخاب ریسک بالایی داشت، چرا که می‌توانست باعث کند شدن شروع نمایش شود و مخاطب در ابتدا باور نکند که این بخش جزئی از نمایش است. اما در میانه‌ی کار متوجه می‌شود که همان آغاز نیز بخشی از طراحی و برنامه‌ریزی بوده است. این قسمت برای من بسیار جذاب بود و بازیگران هم در این مسیر کمک فراوانی کردند.

تکرار در نمایش شما نقش پررنگی دارد و این تکرارها در قالب منطق نمایش عمل می‌کنند. پیرو این امر از اهمیت تکرار در کمدی موقعیت و اشتباهات بگویید.

به طور کلی، تکرار به خودی خود کمدی می‌سازد و تکرار یک اشتباه در بخش‌های مختلف نمایش می‌تواند یک موقعیت کمدی خلق کند. ما در این اثر با توجه به شناختی که متن از کاراکترها به ما می‌داد به این تکرار وابسته بودیم. به عنوان مثال، کاراکتری که دیالوگ‌ها را از روی دستش می‌خواند، ممکن است اشتباه بخواند در حالیکه با نهایت اعتمادبه‌نفس به آنچه یادداشت کرده، ایمان دارد و در هر تکرار از آن دست نمی‌کشد. به همین علت وقتی بازیگر به دیالوگ «پس چه کسی می‌توانست او را بکشد؟» می‌رسد که با فاصله زمانی کوتاه دو بار آنرا تکرار می‌کند، پرکینز که وابسته به دیالوگ‌هایی است که کف دستش نوشته، متوجه لزوم تفاوت جواب‌ها در هر بار پرسش بازیگر نیست و این آغاز یک موقعیت نمایشی است که با چندین تکرار، موقعیتی کمدی می‌آفریند. در این میان ریتم و تمپوی بازیگر که باید در هر تکرار تغییر کند تا موقعیت کمدی شکل بگیرد بسیار اهمیت داشت و در آوردن چنین لحظاتی بی‌نهایت دشوار بود و برای ما چالش بزرگی محسوب می‌شد. بنابراین تمرین‌های فراوانی انجام دادیم تا بتوانیم آن بخش را به شکلی نسبتاً درست روی صحنه بیاوریم. خوشبختانه بازخورد مخاطبان در این هشت شبی که نمایش روی صحنه رفته، بسیار مثبت بوده است و من از این بابت خوشحالم.

سخن پایانی

من از تمام عوامل، بازیگران، طراحان، عکاس و تمام کسانی که در این مسیر سخت همراه ما بودند و با قلبشان این کار را ساختند، صمیمانه تشکر می‌کنم و خود را مدیون آن‌ها می‌دانم. حال ما در طول تمرینات این کار بسیار خوب بود و واقعاً لحظات خوشی را سپری